

KEMPELE
AKATEMIA

TAITEEN PERUSOPETUKSEN
(TPO) MUSIIKIN YLEISEN
OPPIMÄÄRÄN
OPETUSSUUNNITELMA
2018

Oppilaitoksen toiminta-ajatus

Kempele-opisto on kunnallinen, yleissivistävää, koulutusta antava oppilaitos, joka tarjoaa lapsille, nuorille ja aikuisille sellaisia tietoja ja taitoja, jotka auttavat omaehtoista itsensä kehittämistä ja tukevat elinikäisen oppimisen periaatetta. Kempele-opiston opintotarjonnassa painottuvat taito- ja taideaineet.

Kempele-opistossa tarjotaan taiteen perusopetusta musiikin yleisen oppimäärän mukaan. Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksen tavoitteena on edistää oppijan musiikillisen identiteetin ja taidesuhteen kehittymistä sekä tukea elinikäistä taiteen harrastamista.

Arvot

Kempele-opiston ja opetustyötä ohjaavat arvot pohjautuvat taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti arvopohjaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Ihminen rakentaa elämänsä toimimalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä.

Oppimiskäsitys

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet perustuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan tavoitteiden suuntaisesti sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Kokemukset ja vuorovaikutus ympäristön

kanssa samoin kuin eri aistien käyttö ja kehollisuus ovat oppimisen kannalta olennaisia. Taiteen perusopetuksessa oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakentamista, joka vahvistaa oppilaan kulttuurista osallisuutta ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kokemuksiaan, tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oman oppimisensa kehittämiseen. Harjoittelu ja harjoittelemaan oppiminen ovat merkityksellisiä taitojen kehittymisen kannalta. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ja kannustava ohjaus ja palaute vahvistavat oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta.

Oppimisympäristö

Oppimisympäristöt muodostuvat mm. ihmisistä, tiloista ja paikoista, välineistä ja materiaaleista. Hyvä oppimisympäristö on myös fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen. Se on ilmapiiriltään avoin, myönteinen sekä oppilasta rohkaiseva ja se tukee oppimista. Tilojen, työvälineiden ja materiaalien tulee mahdollistaa opetussuunnitelman perusteiden mukainen opiskelu. Oppilaalla tulee olla mahdollisuus asettaa omia tavoitteita, ja häntä tulee kannustaa työskentelemään sekä itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Opiskeluympäristön tulee tukea pitkäjänteistä taiteellista työskentelyä ja huomioi että taitojen oppiminen tapahtuu vähitellen ja vaatii aikaa.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat musiikin yleisen oppimäärän tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen valinnoilla pyritään vahvistamaan oppimisen iloa ja luomaan työskentelylle myönteinen ja kannustava ilmapiiri. Oppilasta tuetaan löytämään sopivia työtapoja sekä kehittämään taitoja tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen opiskeluun. Tavoitteena on, että valitut työtavat ja opiskeluympäristöt sallivat monipuolisen työskentelyn sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että oppilaat saavat

tilaisuuksia kehittää yhteismusisoinnin taitojaan. Työtapojen valinnalla voidaan vahvistaa myös oppilaan motivaatiota ja itseohjautuvuutta. Työskentelyssä pyritään hyödyntämään uusia oppimisympäristöjä ja teknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät, kun oppilasta ohjataan työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin.

Taulukko 1: Esimerkkejä työtavoista musiikinopetuksessa

Yksilöopetus	Parityöskentely	Ryhmäopetus
Bändisoitto	Orkesteri	Kuoro
Improvisointi	Säveltäminen	Kirjoittaminen
Kuvallinen ilmaisu	Tanssi/liike	Produktiot
Teknologia	Äänittäminen	Videointi

Toimintakulttuuri

Taiteen perusopetuksen oppilaitoksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu

- Työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- Johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- Yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- Pedagogiikasta ja ammatillisuudesta

- Yhteisön jäsenten ajattelu- ja toimintatavoista, vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä

Taiteen perusopetuksessa on tavoitteena luoda oppimista ja kestäväää hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria, mikä edellyttää aitoa kohtaamista sekä välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta. Lähtökohtana on yhteisön jäsenen kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien huomioimisesta. Oppiminen tapahtuu kannustavassa ja sallivassa ilmapiirissä missä hyväksytään myös oppiminen epäonnistumisen kautta.

Toimintakulttuurin kehittäminen tarkoittaa jatkuvaa pedagogiikan ja taiteenalan osaamisen kehittämistä. Avointa ja rakentavaa vuorovaikutusta tarvitaan sekä oppilaitosyhteisön sisäisessä että huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Yleistä taiteen perusopetuksen opinnoista

Musiikin yleisen oppimäärän taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda edellytykset hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elämänikäiselle harrastamiselle. Tavoitteena on tukea oppilaan omaehtoista musiikin harrastamista. Opiskelussa korostuvat musiikin harrastamisen ja yhteismusisoinnin ilo sekä oppilaan vapaus toteuttaa itseään oman musiikin tekemisen ja kokemisen kautta. Oppilasta kannustetaan esteettisen ja luovan ajattelun sekä sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan lähtökohdat ja kiinnostuksen kohteet sekä tuetaan oppilaiden myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä. Opintojen edetessä oppilas oppii tunnistamaan musiikilliset vahvuutensa ja löytää omat tapansa musiikin harrastamiseen. Oma musiikkiharrastus asettuu osaksi elävää ja toimivaa musiikkikulttuuria sekä koko taiteiden kenttää.

Keskeisiä asioita ovat:

- Musiikillisen identiteetin vahvistaminen, kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen

- Musiikin elinikäinen harrastaminen
- Musiikin harrastamisesta ja yhteismusisoinnista saatava ilo
- Luovuus ja vapaus itsensä ilmaisemiseen
- Eri taiteiden välisten yhteyksien ja ilmaisukeinojen löytäminen ja kokeminen

Opiskelijan aiemmista opinnoista riippuen laskennallisesti yhteisten opintojen suorittamiseen kuluu aikaa 4-5 vuotta ja koko yleisen oppimäärän suorittamiseen 5-7 vuotta.

Oppimäärän yksilöllistäminen

Mikäli oppilaalla on vaikeuksia saavuttaa opintokokonaisuuden mukaisia tavoitteita, voidaan harkita opintokokonaisuuden tavoitteiden ja/tai työtapojen yksilöllistämistä.

Yksilöllistämisen yhteydessä oppilaalle laaditaan henkilökohtaiset tavoitteet opintokokonaisuuksiin, joissa hänellä on vaikeuksia saavuttaa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita. Uudet tavoitteet laaditaan kirjallisesti yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilaitoksen kesken.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Oppilaitos luo edellytykset kodin ja koulun väliselle yhteistyölle. Oppilaitos järjestää vuosittain vanhempainiltoja ja yhteispalavereita oppilaiden oppimisen tukemiseksi. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Vuorovaikutus oppilaitoksen ja oppilaiden välillä on tärkeää avoimen, myönteisen ja rohkaisevan opiskeluilmapiirin saavuttamiseksi.

Opiskelijaksi ottamisen periaatteet

Opiskelijaksi ottaminen taiteen perusopetukseen tapahtuu ilmoittautumisjärjestyksessä paikkojen vapautuessa. Opintoihin otettavien opiskelijoiden määrä voi vaihdella vuosittain oppilaitoksen resurssien mukaan.

Varhaisiän musiikkikasvatus

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on tutustua musiikin peruskäsitteisiin lapsen maailmasta käsin. Työtapojen keskeisin periaate on musiikin kokonaisvaltainen kokeminen ja opetuksen elämyksellisyys lapsen ikäryhmä ja yksilöllinen kehitys huomioiden.

Myönteisessä ja hyväksyvässä ilmapiirissä tapahtuva yhdessä musisointi, lapsen luonnollisesta itseilmaisusta iloitseminen ja esiintymiset kasvattavat musiikillista itsetuntoa ja antavat hyvän pohjan myöhemmille musiikkiopinnoille. Varhaisiän musiikkikasvatuksella tuetaan lapsen luovuutta sekä yleistä kehitystä kuten sosiaalisia taitoja sekä motorisia valmiuksia.

Musiikin peruskäsitteet

Rytmi   Dynamiikka
Melodia   Muoto
Tempo   Harmonia
Sointiväri

Työtavat

Laulaminen
Soittaminen
Liikkuminen
Kuunteleminen
Luova toiminta

Yhteiset opinnot (300 h)

Musiikin yhteiset opinnot muodostavat kokonaisuuden (300h), jonka aikana oppilas oppii musiikin esittämiseen ja yhteismusisointiin tarvittavia instrumenttitaitoja, oppii lukemaan, kirjoittamaan, kuuntelemaan ja hahmottamaan musiikkia, kehittää musiikillista ilmaisukykyään ja esiintymistaitoaan, saa kokemuksia eri taiteista ja niiden ilmaisukeinoista.

Musiikin yhteisten opintojen keskeisenä sisältönä ovat musisoinnin perustaitojen harjoittelu ja musiikin hahmotuskyvyn kehittäminen. Opinnoissa tutustutaan erilaisiin musiikin lajeihin ja niiden perusohjelmistoon soittaen, laulaen ja kuunnellen. Opetukseen sisältyy myös muiden taiteenalojen ilmaisukeinoihin tutustumista ja niiden hyödyntämistä. Keskeistä on oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja itseilmaisun sekä sosiaalisten taitojen tukeminen.

Musiikin yhteiset opinnot koostuvat kolmesta 100 h -kokonaisuudesta, joille on laadittu omat, yleisistä tavoitteista johdetut tavoitteensa. Yhteiset opinnot etenevät tasolta toiselle loogisena jatkumona. Opiskelija voi kuitenkin jo yhteisten opintojen loppuvaiheessa samanaikaisesti suorittaa myös teemaopintoja. Yhteisten opintojen laskennallinen kesto on 300h.

YHTEISTEN OPINTOJEN TAVOITTEET

Soittaminen ja laulaminen

- Valittuun instrumenttiin/instrumentteihin tutustuminen
- Harjoitellaan soittamisen, laulamisen ja yhteismusisoinnin perusteita
- Opitaan ymmärtämään ja lukemaan musiikin merkitsemistapoja
- Omaksutaan hyviä harjoittelutapoja ja säännöllisyys harjoittelussa

Esittäminen ja ilmaiseminen

- Harjoitellaan esiintymistä
- Harjoitellaan toteuttamaan oma osuus osana kokonaisuutta
- Ohjataan musiikilliseen ilmaisuun
- Rohkaistaan tuottamaan omia musiikillisiä ideoita ja ratkaisuja

Kuunteleminen ja hahmottaminen

- Ohjataan oman soiton/laulun kuunteluun
- Ohjataan havainnoimaan myös toisten musisointia ja reagoimaan siihen
- Ohjataan ja kannustetaan musiikin monipuoliseen kuunteluun

Taiteiden välisyys

- Tarjotaan tilaisuuksia toisin taiteenaloihin tutustumiseen
- Hyödynnetään monipuolisesti eri taiteenalojen ilmaisukeinoja

YHTEISTEN OPINTOJEN OPINTOKOKONAISUUDET

MUSIIKKITAITOT 1 (100 h)

- Musiikin ilmiöihin tutustuminen oman instrumentin kautta
- Musiikin kuunteleminen ja yhdessä musisoinnin harjoittelemine
- Oppimistaitojen kehittäminen
- Musiikin merkitsemistapoihin tutustuminen
- Musiikin herättämien tunteiden ja ajatusten tunnistaminen ja musiikillisen riemun löytäminen
- Ohjataan oman ja muiden laulun ja/tai soiton kuunteluun

MUSIIKKITAITOT 2 (100 h)

- Musiikin luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen
- Musiikillisten taitojen kehittäminen ja musiikillisten ilmiöiden ilmaiseminen
- Harjoitteluun ja oppimaan oppimiseen ohjaaminen
- Musiikin ilmaisemisen harjoittelemine ja esiintymistilaisuuksien tarjoaminen
- Musiikillisen riemun jakaminen

MUSIIKKITAI DOT 3 (100 h)

- Musiikin eri tyyleihin ja lajeihin tutustuminen
- Esiintymistaitojen kehittäminen ja musiikilliseen ilmaisuun kannustaminen
- Omien musiikillisten ideoiden tuottaminen omaa instrumenttiaan käyttäen
- Muihin taiteenaloihin tutustumiseen kannustaminen

Teoriaopinnot voivat sisältyä instrumenttiopetukseen tai ne voivat olla omia opintokokonaisuuksiaan opintotasoista ja oppilaitoksesta riippuen. Ne voidaan myös toteuttaa esim. lähi- tai verkko-opetuksena.

Yhteismusisointia voidaan toteuttaa esim. pari- ja ryhmätunneilla, kuoroissa, bändeissä, orkestereissa ja muissa kokoonpanoissa oppilaitoksen mahdollisuuksia hyödyntäen.

Taiteiden välistä osaamista voidaan vahvistaa hyödyntämällä eri taiteenalojen tarjoamia työtapoja (esim. Kempele-opiston Kulttuurikoulun opinnot) tai sisällyttämällä eri taiteenalojen opintoja osaksi musiikin yhteisiä opintoja.

Oppilaitoskohtaisessa vuosisuunnitelmassa määritellään tarkemmin, miten instrumenttiopinnot, musiikinteoriaopinnot, yhteismusisointi sekä taiteidenvälisyys oppilaitoksessa toteutetaan.

Teemaopinnot (200 h)

Teemaopintoihin sisältyvät opintokokonaisuudet ovat yhteensä 200 tuntia. Teemaopintojen tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen kehittäminen. Tärkeänä tavoitteena on oppilaan oman musiikillisen identiteetin, vahvuuksien, musiikillisen ilmaisun ja luovuuden löytäminen ja niiden vahvistaminen. Teemaopintojen vapaavalintaisuus mahdollistaa oppilaan yksilöllisen musiikillisen opintopolun ja opintokokonaisuuksiin syventymisen.

TEEMAOPINTOJEN TAVOITTEET

Soittaminen ja laulaminen

- Oppilaan instrumenttitaitojen syventyminen oman musiikillisen identiteetin mukaisesti
- Oppilaan säännöllisen harjoittelun tukeminen
- Musiikin hahmottamistaidot musisoinnin tukena
- Oppilasta ohjataan kuulonsuojeluun

Esittäminen ja ilmaiseminen

- Tarjotaan oppilaalle tilaisuuksia esiintymisen harjoitteluun
- Ohjataan oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun
- Ohjataan ja kannustetaan oppilasta improvisointiin, säveltämiseen ja sovittamiseen

Kuunteleminen ja hahmottaminen

- Ohjataan oppilasta kuuntelemaan musisointiaan ja hahmottamaan musiikkia kuulonvaraisesti
- Tuetaan oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- Opastetaan oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraiseksi

Taiteidenvälinen osaaminen

- Tarjotaan oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Teemaopinnot koostuvat kokonaisuuksista, joista osa on pakollisia ja osa opiskelijan vapaasti valittavissa omien kiinnostuksen kohteidensa ja mieltymyksiensä mukaisesti. Opiskelija voi suorittaa teemaopintojen opintokokonaisuuksia rinnakkain yhteisten opintojen kanssa.

TEEMAOPINTOJEN RAKENNE

Teemaopinnoissa suoritetaan pakollisena opintokokonaisuutena instrumenttiopinnot (100h). Pakollisen opintokokonaisuuden lisäksi opiskelija valitsee oman kiinnostuksensa mukaan neljästä vaihtoehdoisesta opintokokonaisuudesta kaksi. Kunkin vaihtoehdoisen opintokokonaisuuden laskennallinen laajuus on 50h.

INSTRUMENTTIOPINNOT (100h)

(kaikille pakollinen opintokokonaisuus)

- Instrumenttitaitojen hallinta
- Oman musiikkisuhteen kehittäminen ja syventäminen
- Oman ilmaisutaidon vahvistaminen
- Omien musiikillisten taitojen kehittäminen
- Oppimaan oppimisen kehittäminen

VAIHTOEHTOISET OPINTOKOKONAISUUDET

**MUSIIKKI
YMPÄRILLÄMME (50h)**

**MUSIIKIN LUOMINEN
(50h)**

**YHTEISMUSISOINTI
(50h)**

PRODUKTIO (50h)

Musiikki ympärillämme (50h)

Opintokokonaisuuden suoritustapoja voivat olla mm. konserttikäynnit tai esiintymiset palvelukodeissa ja kauppakeskuksissa, tutkielma, oppimispäiväkirja tai muu kirjallinen

tuotos. Opintokokonaisuuteen voidaan sisällyttää myös muiden oppilaitoksessa opettavien taideaineiden opintoja. Esimerkkejä tällaisista opinnoista ovat mm. sanataide, tanssi ja teatteri.

Tavoitteet:

- musiikki- ja taidekenttään tutustuminen
- taiteiden välinen osaaminen ja ymmärrys
- esiintyminen ilmiönä
- musiikkiin tutustuminen ilmiönä laajemmin

Musiikin luominen (50h)

Opintokokonaisuuden sisällöt voivat muodostua opiskelijan oman kiinnostuksen mukaan esimerkiksi musiikkiteknologiaan tutustumisesta ja sen hyödyntämisestä musiikin luomisessa, sävellystyöhön perehtymisestä ja omien sävellysten tuottamisesta. Opiskelija voi lisäksi perehtyä improvisointiin, sovittamiseen tai muihin luoviin työtapoihin.

Tavoitteet:

- musiikkiteknologiaan perehtyminen ja sen käyttäminen
- omien luovien ideoiden tuottaminen
- musiikin ilmiöiden ja käsitteiden käytännön hyödyntäminen

Yhteismusisointi (50h)

Opintokokonaisuuden opinnot voivat sisältää kuorossa laulamista tai soittamista yhtyeessä, bändissä tai orkesterissa. Opintoihin voidaan lukea minkä tahansa yhdessä toteutettavan musiikillisen toiminnan harjoittaminen.

Tavoitteena ohjata opiskelijaa:

- kehittämään musisoimista osana ryhmää
- oman ja muiden kanssa musisoinnin kuuntelemiseen
- kokemaan yhdessä musiikillisia elämyksiä ja ilmaisemaan niitä

Produktio (50h)

Opintokokonaisuuden suoritustapana voi olla esim. oman konsertin järjestäminen ja/tai tuottaminen. Taiteidenvälisissä produktioissa opiskelija voi valita erilaisia tehtäviä oman mielenkiinnon ja vahvuuksiensa mukaan.

Tavoitteet:

- Hyödynnetään laaja-alaisesti opittuja taitoja ja syvennetään niitä
- Perehdytään taiteidenväliseen työskentelyyn

Vaihtoehtoisten opintojaksojen suoritustavat ja tarkennetut tavoitteet laaditaan yhdessä opintokokonaisuuden vastuopettajan kanssa.

Arviointi

Musiikin yleisessä oppimäärässä arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan musiikkiopintojen edistymistä. Palautteen ja arvioinnin antamisessa kiinnitetään huomiota erityisesti oppimisprosessiin ja sen aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Tavoitteena on, että arviointi tukee oppilaan itsetunnon ja muusikon taitojen kehitystä. Arviointia suoritettaessa huolehditaan, että arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan lähtökohdat, omaehtoisuus ja tavoitteet. Musiikin opiskeluun liittyvät tavoitteet asetetaan yhdessä oppilaan kanssa. Oppilaan osallisuus arvioinnissa näkyy dialogina, reflektiona ja vertaisarviointina. Itsearviointi on samalla oman oppimisen ohjaamista, minkä tavoitteena on kasvaa itseohjautuvaksi taiteen harjoittajaksi ja omien tavoitteiden asettajaksi. Oppilaan itsearvioinnissa tulee huomioida myös opiskeluun liittyvät tuntemukset ja motivaatio.

Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää. Keskeistä on avoimuus ja hyvä yhteistyö opettajan, oppilaan ja kodin välillä. Oppilaan monipuolisesta edistymisestä voidaan antaa esimerkiksi kirjallinen tai suullinen palaute, jossa eri osa-alueina voivat olla taidot ja tiedot musiikissa, opiskelutaidot, omaehtoisuus ja luovuus, ilo ja hyvä taidesuhde.

KEMPELE
AKATEMIA